

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

Pana mgr Janusza Kiszki

na temat:

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzie służące poprawie

bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej

opracowanej pod kierunkiem naukowym

Pani Prof. Akademii Policji dr. hab. Agaty Tyburskiej

WSTĘP

Wobec rosnącej skali zagrożeń o różnym charakterze wynikających tak z działań człowieka, jak i sił natury oraz wzrostu ze strony zagrożeń o charakterze hybrydowym konieczne jest wprowadzanie i ciągle dostosowywanie narzędzi, które mogą wyjść naprzeciw potrzebom obywateli w zakresie bezpieczeństwa.

Jednym z takich rozwiązań jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, która została utworzona w 2016 r. w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców i danie im możliwości szybkiego zgłaszania szerokiego spektrum zagrożeń.

Autor niniejszej pracy zdecydował się na koncentrację swoich rozważań naukowych w odniesieniu do terytorium przygranicznych Polski Wschodniej. Zauważa On wpływ globalnych przemian, a szczególnie coraz większe użycie nowoczesnych technologii, także w sferze bezpieczeństwa. Emanacją tego trendu jest stworzenie interaktywnej Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, co pozwala na unowocześnienie sposobu przekazywania

informacji na temat zagrożeń występujących

w społecznościach lokalnych i przez to przyspiesza ich otrzymanie przez Służby oraz pozwala na podjęcie odpowiednich działań i przez to skutkuje ich zmniejszeniem czy eliminacją.

Wyżej wymienionym kwestiom i związanym z nimi treściami poświęcono niniejszą dysertację: *Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzie służące poprawie bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej*. Przedstawiono tak nie tylko wiedzę na temat wykorzystania Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (KMZB), ale i propozycje usprawnień i pozwalające na to narzędzia. Powyższe jest następstwem przeprowadzenia przez Autora badań ilościowych z zaangażowaniem mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej oraz badań jakościowych, do uczestnictwa w których zaproszeni zostali eksperci związani z KMZB.

Co daje przewagę w zbieraniu informacji i zapewnia dużą tego szybkość, KMZB pozwala mieszkańcom na anonimowe zgłaszanie zagrożeń w swojej okolicy oraz obserwować ich weryfikacje online. Jednocześnie zebrane i przeanalizowane dane pozwalają na uzyskanie bardziej spójnego obrazu stanu zagrożeń w danym regionie i *ergo* zoptymalizowanie działań Policji.

Biorąc pod uwagę rosnącą skalę zagrożeń, a szczególnie problematykę zagrożeń hybrydowych, kiedy działając w ukryciu podmioty państwowe są zaangażowane w eksploatację istniejących podatności, tak by osłabić inny podmiot państwowy, przygotowanie rozprawy doktorskiej na temat tak ważnego narzędzia komunikacji zagrożeń jak Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa jest zasadne i celowe.

OCENA METODOLOGICZNA

Kwestiom metodologicznym poświęcono pierwszy rozdział *1. Metodologia badań własnych* strony 9 – 16 oraz odniesiono się we *Wstępie*, *Wnioskach* umieszczonych w każdym z rozdziałów merytorycznych i *Zakończeniu* (strony 154 – 157).

W rozdziale I zaprezentowano cel i przedmiot badań, jak również główny problem badawczy, a także problemy szczegółowe. Autor opisał tam metody badawcze, techniki i narzędzia badawcze wraz z organizacją i przebiegiem badań. Co istotne, uzasadnił On dobór jednostek przy badaniach ilościowych i jakościowych oraz zdecydował się na wskazanie ograniczeń badawczych, co świadczy o jego dojrzałości jako naukowca i ułatwia prowadzenie badań i skrupulatne opracowanie materiału w kontekście obranego tematu.

Obrany cel badań to *wskazanie rozwiązań pozwalających na udoskonalenie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzia służącego poprawie bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej*. (s. 9)

Przedmiotem badań są *zdiagnozowane obszary wykorzystania Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzia identyfikowania zagrożeń występujących w rejonach przygranicznych Polski Wschodniej oraz społeczna ocena zastosowania tego narzędzia w poprawie bezpieczeństwa mieszkańców tych regionów*. (s. 9)

Doktorant zawarł główny problem badawczy w treści pytania: *Jakiego rodzaju usprawnień oczekują mieszkańcy rejonów przygranicznych Polski Wschodniej oraz funkcjonariusze Policji, aby Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa stała się skutecznym narzędziem, służącym poprawie bezpieczeństwa w tym rejonie?*

Dzięki badaniom empirycznym o charakterze zarówno ilościowym, jak i jakościowym oraz przeprowadzeniu krytycznej analizy literatury przedmiotu Doktorant uzyskał odpowiedź na tak postawiony problem badawczy i zatem cel badań został osiągnięty. W szczególności, Doktorant w *Zakończeniu* wytypował aż 22 kwestie rekomendowane do rozpatrzenia przez badanych omawiających rozwiązania dotyczące Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa. (m.in. s. 155-156)

Hipoteza główna zawarta w stwierdzeniu *Udoskonalenie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w obszarze stosowanych rozwiązań prawnych, organizacyjnych i technicznych spełni oczekiwania społeczne oraz oczekiwania funkcjonariuszy Policji, a tym samym przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej została potwierdzona częściowo.* Należy się zgodzić z Doktorantem, że *zaproponowane przez respondentów (mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej i ekspertów) udoskonalenia prawne, organizacyjne i techniczne spełniłyby oczekiwania społeczne oraz funkcjonariuszy Policji, a tym samym przyczyniłyby się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej.* (s. 155)

Na podkreślenie zasługuje znaczny wysiłek Doktoranta w zakresie faktograficznym oparty na wielu pozycjach źródłowych (także obcojęzycznych), wyszczególnionych w *Bibliografii*. Tak obszerny katalog różnego rodzaju źródeł relewantnych, tak z punktu widzenia metodologii, jak i pod względem merytorycznym dla niniejszej dysertacji, świadczy o skrupulatności Doktoranta i odpowiednim podejściu do prowadzeniu badań.

Doktorant wybrał metody, techniki i narzędzia badawcze, jak poniżej:

a) *analiza źródeł zastanych – krytyczna analiza literatury przedmiotu i aktów prawnych (opracowania naukowe, publikacje krajowe, publikacje zagraniczne, materiały dydaktyczno-szkoleniowe, informacje zawarte w zbiorach internetowych, akty prawne, procedury oraz inne dokumenty);*

b) *analiza statystyczna – analizie zostały poddane dane uzyskane ze zrealizowanych badań empirycznych;*

c) *analiza porównawcza – analiza dokumentów; odnosi się do zestawienia danych statystycznych za okres od roku 2016 do chwili obecnej;*

d) *sondaż diagnostyczny – z wykorzystaniem techniki ankiety i techniki wywiadu eksperckiego. Narzędziami badawczymi wykorzystanymi w badaniach były - kwestionariusz ankiety i kwestionariusz wywiadu;*

e) wnioskowanie – stanowiące podsumowanie zrealizowanych badań z wykorzystaniem dedukcji, indukcji i porównani. (s. 12)

Kierując się optymalizacją przy osiągnięciu celu użytecznego i uwzględnieniem szczególnej specyfiki tych terytoriów Doktorant wytypował do badań respondentów – przedstawicieli społeczności lokalnej z trzech województw:

a) podkarpackiego.

b) lubelskiego.

c) podlaskiego. (s.12)

Należy zauważyć, że badania Doktorant przeprowadził przy użyciu metody zbierania informacji w wywiadzie bezpośrednim prowadzonym z użyciem formularza papierowego na reprezentatywnej grupie respondentów przy szacowanym rzędzie wielkości błędu statystycznego na poziomie sześciu procent (s.13). W wyniku badań udało się zdiagnozować oczekiwania mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej odnośnie wykorzystania Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w poprawie bezpieczeństwa w tym rejonie (s.13).

Należy zauważyć, że Badania zostały przeprowadzone również wśród kadry kierowniczej nadzorującej komórki prewencyjne oraz wśród koordynatorów lokalnych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa. Dobierając ekspertów do badań zastosowano celowy dobór próby badawczej. Badani funkcjonariusze to osoby o różnicowanym stażu służby, doświadczeniu zawodowym oraz przeszkoleniu w zakresie wykonywanych zadań. Badania przeprowadzone wśród ekspertów dotyczyły propozycji usprawnień Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzia służącego poprawie bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej (s.13). Przeprowadzono je za pomocą kwestionariusza wywiadu rozsyłanego drogą elektroniczną.

Na szczególne docenienie zasługuje umieszczenie w pracy graficznego przedstawienia etapów prowadzonych badań (*Rysunek 1*, s. 15). Świadczy to o dużym potencjale Doktoranta na odnalezienie się w profesji naukowca i dydaktyka wyrażonym poprzez szacunek dla odbiorcy przedstawianych przez Niego treści.

Dokonując oceny metodologicznej rozprawy konieczne jest zwrócenie uwagi na bardzo staranne przedstawienie problemu i celu badań oraz wyraźne określenie ich obszaru przy pomocy pytań badawczych. Powyższe, biorąc pod uwagę duży zakres i złożoność tematu - badania Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jako narzędzia służącego poprawie bezpieczeństwa mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej – zasługuje na szczególne docenienie.

Wyprowadzane wnioski oparte na licznych analizach opatrzone są przypisami.

Na uwagę zasługuje również fakt, że wiele źródeł wykorzystanych przez Autora jest anglojęzycznych, co świadczy o Jego dobrej orientacji w temacie i ogólnie kwestiach z nim

związanych poprzez szersze podchodzenie do nich, także z uwzględnieniem piśmiennictwa zagranicznego.

Doktorant dla lepszego zobrazowania poruszanej tematyki umieścił w dysertacji 17 tabel, 36 rysunków i 26 wykresów. W aneksie znajdują się też:

1. *Wzór kwestionariusza ankiety - Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa w opinii mieszkańców Polski Wschodniej*

2. *Wzór kwestionariusza wywiadu skierowanego do kadry kierowniczej nadzorującej komórki prewencyjne oraz koordynatorów lokalnych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa.*

Powyższe stanowi dużą wartość dodaną pracy pozwalając na lepsze zrozumienie treści pisanych,¹ czy w przypadku kwestionariuszy logikę rozumowania Doktoranta.

Autor prowadził zarówno ilościowe, jak i jakościowe rodzaje badań, co wynikało z charakteru ostatecznego celu badań - wypracowania propozycji usprawnień KMZB. Cel ten definitywnie wymagał pogłębionych badań opartych na kierowanych wywiadach eksperckich.

Kwestie metodologiczne są wykorzystane w stopniu wystarczającym.

W kontekście oceny metodologicznej problem do zaprezentowania przez Doktoranta w trakcie obrony:

*** Proszę wskazać, jakiego narzędzia badawczego Autor używał najczęściej i w jakich etapach pracy badawczej oraz czym motywuje On swój wybór w tym zakresie.**

OCENA MERYTORYCZNA

Przy ocenie merytorycznej należy podkreślić, że treści przedstawione w rozprawie mają istotną wartość – poznawczą i edukacyjną a podjęcie tej problematyki jest się ważnym i pożądanym przedsięwzięciem naukowym, które powinno być kontynuowane.

Wynika to z faktu, że literatura przedmiotu jest skąpa a informacje na temat wyników przeprowadzenia analizy empirycznej w zakresie Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa jest niestety ciągle niewystarczająca. Na rynku wydawniczym generalnie brakuje pozycji, które w synkretyczny sposób odnosiłyby się do problematyki KMZB czy odnosząc ją do potrzeb mieszkańców rejonów przygranicznych Polski Wschodniej.

Właściwy sposób przedstawienia powyższych treści, z zachowaniem ciągu przyczynowo-skutkowego, w poszczególnych rozdziałach dowodzi dogłębnego ich przestudiowania i właściwego zrozumienia tematyki badań ze strony Autora. Odpowiednia selekcja i przedstawienie tematów jest kluczowe również, dlatego, że problematyka KMZB cały czas ewoluuje i będzie zyskiwała na wartości i zainteresowaniu ze względu na szybką ewolucję zagrożeń i pojawianie się nowych.

Wirtualny charakter KMZB zdecydowanie sprzyja ogólnospołecznym trendom, szczególnie wśród młodych pokoleń, gdzie dominuje używanie wszelkiego rodzaju nowych rozwiązań technologicznych o interaktywnym charakterze.

W związku z powyższym, na uwagę zasługuje należyta selekcja badanych kwestii i ich przejrzyste przedstawienie w formie rozdziałów i podrozdziałów.

Wobec coraz częściej pojawiających się różnego rodzaju zagrożeń kluczowe jest zwiększanie świadomości na ich temat oraz promocja narzędzia KMZB, tak aby zoptymalizować jego użycie i wykorzystać potencjał. Może to w znaczący sposób także zaktywizować obywateli i umożliwić im większe zaangażowanie w tworzenie wysokiego poziomu bezpieczeństwa, co jest obserwowane w społeczeństwach takich jak szwajcarskie. Warto, aby decydenci zrozumieli, jak ważną rolę ma umożliwienie większego udziału obywateli w podniesienie poziomu bezpieczeństwa.

W odniesieniu do powyższych stwierdzeń, zawarte w dysertacji treści mieszczą się w aktualnych i ważnych obszarach tematycznych badań nauki polskiej. Charakteryzują się one nowatorskim podejściem do tematyki, która będzie tylko zyskiwać na wartości i zainteresowaniu.

Dysertacja składa się z 6 rozdziałów (w tym 5 merytorycznych i 1 metodologiczny), *Wstępu, Zakończenia, Bibliografii, Spisów (Tabel, Rysunków, Wykresów)* i *Aneksu* – co razem zajmuje 179 stron.

I rozdział dysertacji odnosi się do założeń badawczych.

W treści II rozdziału zawarto rozważania na temat znaczenia bezpieczeństwa w życiu człowieka, przy pomocy odwołań do pojęcia bezpieczeństwa, kwestii z nim związanych w szerokim rozumieniu. Doktorant wykorzystał ten rozdział, aby przybliżyć, dlaczego bezpieczeństwo jest fundamentalną wartością dla człowieka. Odniósł się też do roli administracji publicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa i kształtowaniu poczucia bezpieczeństwa obywateli. Istotnym zagadnieniem dla Doktoranta są tzw. *ciemne liczby przestępstw*, które omawia On podejmując próbę wskazania przyczyn i rozmiaru tego zjawiska, również w rejonach przygranicznych Polski Wschodniej.

W III rozdziale przedstawione są starania analitycznego przedstawienia udziału Policji w kreowaniu poczucia bezpieczeństwa obywateli z naciskiem na stosowanie zasad *community policing* w budowaniu partnerstwa Policji ze społecznością lokalną. Dodatkowo Doktorant zdecydował się na zaprezentowanie zagranicznych i polskich doświadczeń w zapobieganiu patologiom społecznym.

Doktorant pisząc IV skoncentrował się na syntetycznym przedstawieniu tak rozbudowanego projektu, jakim jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa - interaktywne

narzędzia poprawy bezpieczeństwa. Zaprezentowano przyczyny powstania a także charakterystykę KMZB z naciskiem na wskazanie praktycznych implikacji jej funkcjonowania.

W V rozdziale przedstawiono wyniki badań empirycznych. Koncentruje się on na przedstawieniu rezultatu podjętych wysiłków badawczych Doktoranta. Zawarto tam analizę wyników badań ilościowych i jakościowych oraz scharakteryzowano badaną społeczność lokalną z akcentem na jej opinie odnośnie KMZB. W rozdziale tym zawarto także analizę badań jakościowych przeprowadzonych z zaangażowaniem ekspertów wywodzących się z szeregów kadry kierowniczej nadzorującej komórki prewencyjne oraz koordynatorów lokalnych KMZB.

W VI rozdziale omówiono obszary i kierunki doskonalenia Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa, które stanowią drogowskaz dla osiągnięcia usprawnień czynności Policji. Odniesiono się tam też do istotnych problemów szczegółowych i zawarto propozycje zmian o charakterze prawnym i proceduralnym, organizacyjnym, technicznym i systemowym w funkcjonowaniu KMZB.

Każdy z rozdziałów merytorycznych jest zwieńczony Wnioskami, co jest wyrazem stosowania dobrych praktyk.

W zakończeniu Autor podkreślił, że rekomendowane przez badanych rozwiązania dotyczące Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa dotyczą zazwyczaj aż 22 kwestii.

Należy zauważyć, że także w treści Zakończenia Autor zawarł wytyczne, co do pięciu kierunków dalszych badań, co bardzo dobrze świadczy o potencjale Autora i Jego rozumieniu natury pracy naukowca.

Ponadto stwierdził on, że Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa okazuje się być skutecznym narzędziem umożliwiającym wizualizację zagrożeń wraz z ich geograficzną lokalizacją. Narzędzie to jest interaktywne i egalitarne. Służy poprawie bezpieczeństwa obywateli i jest dostępne dla każdego użytkownika.

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa poprawia bezpieczeństwo obywateli dzięki szybkiemu reagowaniu na zagrożenia oraz podejmowaniu działań prewencyjnych przez powołane do tego służby. Należy dodać, że dzięki zgłoszeniom użytkowników, mapa wielokrotnie potwierdziła swoją skuteczność pozwalając na szybką eliminację zagrożeń. Dodatkowo, optymizmem napawa fakt, że Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa cieszy się popularnością i uznaniem obywateli przyczyniając się nie tylko do poprawy bezpieczeństwa, ale również do aktywizacji obywatelskiej.
(s. 155)

Pytania do Doktoranta:

1. Proszę pokrótce przedstawić ważniejsze rekomendacje, które mogą przyczynić się do polepszenia funkcjonowania KMZB.

Doktorant posiada szerokie spektrum umiejętności związanych z właściwym interpretowaniem faktów i budowania koncepcji, co świadczy o wysokim stopniu kreatywności.

Biorąc pod uwagę powyższe, rozprawę doktorską Pani mgr Janusza Kiszki oceniam pozytywnie.

Tym samym stwierdzam, że niniejsza praca spełnia wymogi ustawowe przypisane rozprawom doktorskim. Stawiam zatem wniosek o dalsze procedowanie przewodu doktorskiego i dopuszczenie Pana mgr Janusza Kiszki do publicznej obrony recenzowanej rozprawy.

Dr hab. Profesor APOż Weronika Jakubczak